

Mentálhigiéné

„Én jó tanítónak tartom magam”

– Mongyiné Istvánovits Judittal beszélget Sallai Éva –

A veszprémi H. Botev Általános Iskola tanítónője egy alternatív pedagógiai programmal való találkozásnak köszönheti, hogy nem lett pályaelhagyó. Tizennégy évi munka után úgy érezte, váltania kell, valami újat, valami mást kell csinálnia. Ez a váltás szerencsére a pályán belül történt, és ez a megváltozott szemléletű munka nemcsak engedi, hanem kívánja is a folyamatos megújulást.

– *Amikor először találkoztunk, egy olyan névkártyát adtál, amelyre az volt írva: tanító, mentálhigiénikus.*

– Ez azt jelenti, hogy régen elvégeztem a tanítóképzőt, tavaly pedig mentálhigiénikus lettem. Hat éve ismerkedtem meg a humanisztikus kooperatív tanítási móddal, modellel, amiből nagyon sok gyakorlati módszerre tettem szert. De nem tudtam, mit miért csinálok, hogyan fejleszthetném magam tovább. A SOTE Pszichiátriai Klinikájával – ahol a mentálhigiénikus képzés indult – véletlenül kerültem kapcsolatba egy újsághír alapján. Olyan jelentkezőket kerestek, akik humán alapidomával rendelkeznek. Azt az újságot általában nem is olvasom, de ott volt kinyitva, és amikor megláttam, azt mondtam: ez kell nekem.

– *Mit emelnél ki a képzésből, ami a munkához hasznos volt, amiről úgy gondolsz, nagyon jó, hogy tudod?*

– Először nem is a munkám, hanem saját magam szempontjából éreztem jónak. A képzés nagyon fontos eleme volt az önismereti tréning, ami két éven keresztül folyamatosan történt. A saját fejlődésemet éltem végig. Aztán sok olyan fogalommal ismerkedtem meg, amiről nem is tudtam, hogy létezik. Egy csomó olyan információt szereztem a különböző tantárgyak kapcsán, amiről nem voltak ismereteim. Ebből láttam, hogy nem vagyok felkészült, mert az a tudás, amit annak idején, húsz évvel ezelőtt a főiskolán tanultunk, egyrészt már elfelejtődött, másrészt korszerűtlen, talán már akkor is az volt. A munkámban ezek az új pszichológiai ismeretek sokat segítenek, és állandóan olvasok is hozzá. Toleranciát tanultam, a viselkedésem változott... Mi az, ami a gyerekek örömet szerez, mi az, ami nekem örömet szerez? Egyáltalán, az öröm szerepét sokkal fontosabbnak gondolom most.

– *Mi az, amit, ha nem lett volna ez a mentálhigiénikus-képzés, akkor nem tudnál csinálni? Hogyan tett alkalmasabbá téged erre a munkára?*

– Megtanultam a csoportmunkát. Azt, amit egy csoport működéséről tudni kell, a csoportdinamikát. Sokkal elfogadóbb, toleránsabb lettem a gyerekekkel. Úgy érzem jól magam, ha azt adhatom, ami valójában van. Ebben a mentálhigiéné és az önismeret nagyon sokat segített. Örömtelibb lett a munkám. Sírhatnak, hogy

kevés a fizetés, nincs társadalmi, anyagi megbecsülés. Az sem mindegy, hogy mialatt a családommal lehetnék, én az óráimra készülök. Nem érdekes. Az az érdekes, hogy szívesen megyek dolgozni, szívesen vagyok a kollégáimmal, és nagyon fontos, hogy ne legyen feszült, konfliktusos légkör a tanárban. Nincs is. Mind a négyen, akik ott vagyunk, tudunk jól együttműködni. Ez a képzés a szemléletemben hozott változást az addigi, tanult porosz szemlélethez képest, ami szerint évekig dolgoztam. És akkor rájöttem, hogy nem is ez az, amit akarok. Nem ez a lényeges, nem ez a fontos, és máshova helyeződtek a hangsúlyok. A kapcsolatokra, a kommunikációra, arra, hogy mennyire izgalmas a szülőkkal való kapcsolat, hogy mennyivel izgalmasabbak a gyerekek. És ezt az az ismeret segítette elő, az a fajta pszichológiai kultúra, amire nagy szüksége lenne minden pedagógusnak.

- Ezek szerint ez a képzés arra is jó volt, hogy jobban érted, mi történik az osztályban, illetve másként tudsz figyelni a gyerekekre. Amikor ott voltam az osztályotokban, egy kislány feküdt a pad alatt, amikor a többi gyerek a beszélgetőkörben ült, és te nem szóltál semmit.

- A beszélgetőkörben nálunk arról van szó, hogy kit milyen öröm ért előző este, vagy milyen jó dolog fog történni vele aznap. Azt gondolom, hogy ezen a részvételt nem lehet kényszeríteni, ha valaki úgy gondolja, hogy nincs mondanivalója, akkor nem vesz részt. Ez a kislány nem régen van az osztályunkban, neki még ez furcsa, nem szokta meg, nem tud vele mit kezdeni. Időnként jön és elmondja, máskor nem.

- Ez a kislány a pad alatt feküdt. A legtöbb iskolában azt mondták volna neki, hogy üljön fel a padra. Nem?

- Tanórán valószínűleg én is azt mondtam volna, ha feladatok vannak, ha a hagyományos értelemben tanítás folyik. De ez a beszélgetés más, nem kötelező.

- Hogyan fogalmaznád meg azokat az alapelveket, amelyek köré szerveződik a munkád, amiket nagyon fontosnak gondolsz, amikor gyerekekkel dolgozol?

- A sorrendiség nehéz. Melyiket mondjam először? Maradjunk a beszélgetőkörnél. Fontosnak tartom a beszélgetést. Erre feltétlenül időt kell hagyni. Van, amikor egymással beszélgetnek és nem csak a beszélőt figyelik. De akkor is valamilyen fórumot kell adni, hogy az érzéseikről beszélhessenek a gyerekek. Én képes vagyok megállni matek-, magyar- vagy bármelyik fontos tanóra alatt, ha olyan helyzet van, amikor úgy érzem, beszélni kell róla. Meg kell hallgatni a gyerekeket, ez nagyon fontos. A másik a kooperativitás. A csoportdinamika jelenségeivel találkoznak nap mint nap. Figyelnem kell, mi az, aminek felszabadító, nevelő ereje van, és mi az, ami visszatérően konfliktust okoz. Látnom kell, hogyan oldják meg a konfliktusokat. Azt gondolom, jó, ha dolgoznak a problémákon, részben frusztrál, ha nem tudják megoldani, mert még kicsik, éretlenek. Ha nehezen birkóznak meg a problémával, akkor sem oldom meg helyettük, hanem próbálok segíteni őket akár tanácsokkal is. Harmadikként említeném a szülőkkal való kapcsolattartást. Most nagyon jónak érzem, a pályám első éveiben nem volt ilyen jó. Mindig tiszteltem a szülőket, de volt köztünk egy bizonyos távolság. Azt tudták, hogy szeretem a gyerekeket. Ha a szülő, úgymond, bántott, felül tudtam emelkedni, és nem éreztettem a gyerekekkel, erre mindig nagyon ügyeltem. De most egészen más a kapcsolatom a szülőkkal. Igénylik a gyakoribb beszélgetést, a gyakoribb találkozási alkalmakat. Minden hónapban van szülőkörünk, ahol különböző témák kerülnek sorra. Az egyik pszichiáter szülő a gyerekek pszichés fejlődéséről beszélt, egy másik alkalommal a

Gordon-tréningről beszélgettünk. Egy pszichológus mama lazító technikákat tanított a szülőknél. Nagyon jól fogadták. Aztán sokat kirándulunk együtt. Nem tudom megmondani, hogy a két év alatt hányszor. Ha elmegyünk egy hétre a gyerekekkel, a szülők is igénylik, hogy eljöhessenek akár csak egy-egy napra. Más kapcsolatban vagyunk, például mindenki velünk tegeződik, a szülők egymás között is és velünk is. Természetesen, ha valaki másként szeretné, azt tiszteletben tartjuk.

- *Mi a gyerekek nyeresége abból, hogy te ilyen közvetlen, intenzív kapcsolatban vagy a szülőkkel?*

- Ez egy háromszög: gyerek, szülő és én, így sokkal közelebb a kapcsolatunk. A gyerek megéli ezt a szorosabb kapcsolatot. Most ismerkedtem meg egy újfajta dologgal, amit ki fogok próbálni. Olyan fogadóórákat szeretnék tartani, amelyeken részt vesz a gyerek is, és beleszólhat, ha róla van szó. Meghallgathatja, mit vár el tőle a szülő, mit vár el az iskola. Ezt a jó kapcsolatot nem mindig sikerül könnyen kialakítani, mert van szülő, akit én nem tudok elfogadni, van, aki engem nem tud elfogadni, de a törekvés megvan.

- *Milyen az a szülő, akit te nem tudsz elfogadni?*

- Aki intoleráns, aki nem törődik a gyerekével, aki beadja az iskolába, hogy majd ott csinálnak vele valamit. Fizeti az alapítványi támogatást, és ezzel ő letudta a dolgát. Akár fizikai értelemben nem gondozza (ilyen is van), akár csak lelkiileg nem törődik vele. Azokat a szülőket nem szeretem, akik érzelmileg hidegek, és magukra hagyják a gyereket. Az ő mulasztásukat én nem tudom pótolni.

- *Mit tudsz csinálni ilyen helyzetben, van-e eszközöd?*

- Csak a gyerek iránti figyelem, a törődés az egyetlen lehetőség. A köztem és a szülő közötti ellentétnek, ellenszenvnek pedig fórumot kell adni, le kell ülni, meg kell beszélni, a szülőt meg kell hallgatni, mert hátha neki van igaza. Hátha bennem van valami olyan, ami őt irritálja.

- *Talán térjünk vissza még egy kicsit az alapelveidhez!*

- A negyedik a *teljesítmény*. Ki kell mondani, hogy iskolában vagyunk, de mindenképpen jelezni, hogy ha rangsorolnom kellene, nem ezt tenném az első helyre. Rendkívül fontosnak tartom, és a tapasztalataim is azt bizonyítják, hogy szabadabb légkörben a teljesítmény is jobb. Ez nem azt jelenti, hogy a képességek nem befolyásolják a teljesítményt, de azt igen, hogy ha örömmel végzik a gyerekek a feladatokat, ha nem kapnak leminősítést, akkor jobban teljesítenek.

- *Amikor a gyerekek a beszélgetőkörön ottjártamkor az örömről beszéltek, aznapi örömforrásként említették azt, hogy felmérőt írnak. Hogy van ez, a gyerekek annak örülnek, hogy dolgozatot írnak?*

- Igen. Ezeket a gyerekeket az itteni légkör felszabadítja, örömmel intellektuálisan is jobban teljesítenek. Jó érzés számukra, hogy leülnek és meg tudják oldani a feladatot. Nyolcévesek, tehát bizonyosfajta szellemi tevékenységre örömmel készek. De más oldalról is megközelíthetem, a számomra kellemetlenebb oldalról. Teljesítménycentrikus légkörben van az osztály, nekik ugyanazt a teljesítményt kell nyújtaniuk, mint a többi osztálynak. Annyi a különbség, hogy míg a többiek nyílegyenesen haladnak előre, gyorsabban mennek az iskolakezdés

időszakában, addig mi spirálvonalban, lassabban, de sokkal több örömmel. Csak az olvasásra, az *olvasás szeretetére* tudok hivatkozni, amit bárki bármikor tapasztalhat, ha bejön hozzánk.

– *Igen, azt láttam, hogy minden gyerek a saját mesekönyvével ült az olvasókönyvben és a maga választotta részt olvasta fel a többieknek.*

– Az első osztály első napjától így van. Hozzák magukkal a könyveket. Először csak a képeket nézegettük, aztán aki már tudott olvasni, olvasott a többieknek. Nagyon fontosnak tartom ezt, mert hatással vannak egymásra, akár csak mi, felnőttek. Olvastad ezt? Mit szólsz hozzá? Kölcsonadom, megbeszéljük, érdekel a véleményed. Ugyanez zajlik náluk. A kislányok általában mesét olvasnak vagy verset, tehát szépirodalmat. A fiúk ismeretterjesztő könyveket. Sokszor olyan állatokról olvasnak, amilyenekről én még nem is hallottam. Akkor én megmondom, hogy milyen érdekes, mert most én tanulok tőled. A fiúk inkább a természettudományos ismereteket hozzák szívesebben, és van, aki már most történelem iránt érdeklődik. Megvan bennük az olvasás szeretete, és ezt már nem lehet elrontani. Ezek a gyerekek mesét, verset írnak. Egyszerűen leírják a gondolataikat. Persze, hemzsegek a helyesírási hibáktól, a rossz mondat szerkesztésektől. Nyilván, mert hibátlanul írni még nem tudnak, fogalmazást még nem tanulnak, de már van egy ilyen késztetésük.

– *A gyerekek füzetében minden olvasásélményhez kapcsolódik egy kis rajz is.*

– Én nem szeretem azt, hogy vonjuk le a tanulságot. Ne vonjuk le. Ezek az olvasmányok érzelmeket váltanak ki, és ezek jelennek meg a rajzokban. Imádom ezeket a rajzokat. Egészen gazdag színskálát használnak és fantasztikus a formagazdagság is. Egyébként is rajongok a gyerekrajzokért. Az olvasmány alapján szabadon rajzolnak, aztán megbeszéljük.

– *Egy rövid szöveghez kapcsolódóan beszéltetek arról, hogy kinek milyen emlékei vannak arról, amikor elcsent valamit. Te is elmesélted, hogy óvodás korodban hazavittél egy fakanalat az óvodából.*

– Ó, én nagyon szeretném eltüntetni azt a mítoszt, hogy én tökéletes vagyok. Ha tévesztek, meg szoktam köszönni, ha figyelmeztetnek. Észreveszik, nagyon szigorúak velem.

– *Arra gondolsz, ha látják, hogy még egy felnőtt is hibázik, akkor elfogadóbbak tudnak lenni a társaikkal?*

– Igen, de talán nem is csak a társakkal szemben. Saját magáról is másképp gondolkodik. Azt gondolom, hogy ha a maga tévedéseit el tudja fogadni, akkor elfogadja a társáét is. Mindenki hibázhat, mindenkinek lehet rossz napja. Kaphat sirógörcsöt, fájhat a feje, a hasa. Vannak ilyen napjaik, akkor nem vesznek részt a dolgokban, mint az a kislány, aki a pad alatt feküdt.

– *Aztán éppen egy felmérő dolgozatot osztottál ki, és előtte azt mondtad, hogy kicsit félsz, mert van, akinek nem sikerült.*

– Féltem őket, mert én csak pontozásos rendszerben dolgozom. Szeretem az objektivitást a teljesítmény értékelésekor, már amennyire lehet. Ne befolyásoljon engem az, hogy az egyik gyereket ezért szeretem, a másikat azért. Ezért használok kemény pontozásos rendszert, ha a ponthatár ott van, akkor ott van. Az egyik kislánynak, aki mindig, mindent jól teljesít, most ez hármásra sikerült. Nem is

értettem, hogy miért történt. Aztán kiderült, hogy a nagymama komoly műtéten esett át azon a napon, de ő erről nem beszélt. Felajánlottam, hogy, ha elégedetlen az eredménnyel, néhány nap múlva megírhatja újra.

– *Úgy láttam, hogy a gyerekeknek is nagyon fontos a teljesítmény. Gyakran kerültek szóba a jegyek. A bizonyítvány közeledte erősítette ezt föl, vagy mindig ennyire jelen van az életetekben az, hogy milyenek az érdemjegyek?*

– Mindig. Ezt a csoportmunka hozza magával. Elég rossz élmény számomra a rivalizálás a csoportok között. Ha csoporthelyzet van, akkor már ott van a rivalizálás is. Ha a csoportban a vezető elég dinamikus, elég hajtós, meg emellett még elég okos is, akkor nagyon hajtja a csoportot. Első osztályban még nincs érdemjegy, de van csoportfüzet, értékelésre labda, bohóc vagy amit kitalálok. Amikor a csoport jó teljesítményt ér el, mindig kiszínezhetsz ezekből egyet. És akkor, aki kitöltötte az összes bohócot vagy a csigát, azzal elmentünk a cukrászdába. Ez annyira felerősítette a rivalizálást, hogy később úgy döntöttem, nem megyünk cukrászdába. Másodikban, ha én egy szót sem szólok arról, hogy ötös vagy négyes, akkor is számon tartják egymás ötösét és a sajátjukat is. Ezért gondolom, hogy a csoportmunka magával hozza a versenyszellemet. Ami jó, csak egészséges keretek között kell tartani. Ezt még tanulnom kell, mert ezzel nem vagyok elégedett.

– *Nyilván a gyerekek képességeiben már ilyenkor megmutatkozhatnak különbségek. Hogyan tudsz segíteni a lassabban haladónak, a nem jól teljesítőnek, aki a jó csoportteljesítményt nehezíti?*

– A csoportmunkában én szabad vagyok. Előkészítem a csoportmunkát, kiadom a feladatot, és nekem ott már nincs szerepem. Mehetek körbe és megnézhetem hogy mit, hogyan csinál a gyerek. Ez az egyik módja. A másik éppen a csoportmunka lényegében rejlik, hogy nem hagyják el egymást. A három nem hagyja a negyediket. Azért, hogy a csoport jól teljesítsen, segítenek neki. Meg is kell tanítani nekik, hogy a segítség nem abból áll, hogy megmondjuk neki az eredményt, vagy lemásolja a másikat. Szeretnek segíteni. Ez most ellentmondásnak tűnhet, hogy az előbb azt mondtam, hogy rivalizálás van, ugyanakkor van segítőkészség is. Aki nehezen halad, azt segítik.

– *Ez is elismert teljesítmény?*

– Természetesen, mint szociális teljesítmény. Nagyon fontosnak gondolom, hogy figyeljenek oda egymásra, törődjenek egymással, hogy legyenek elfogadóak. Nagyon nehéz. Néha kételkedem, vajon azt tanítom-e, amit kell, amikor ilyen agresszív világban élünk. Én arra nevelem, hogy segítsen a másikkal, örüljön a másik sikerének. Nem tudom, jó-e.

– *Milyen szorongásai, félelmeik vannak a gyerekeknek?*

– Az iskolával kapcsolatban talán nincsenek is. Teljesítményszorongást érzek, de nem azt, amire ilyenkor gondolni szoktunk, hogy mi lesz, ha felelni kell vagy egyest kapok. Inkább a saját maguk elé állított mérce miatt vannak szorongásai.

- *Ez azt jelenti, hogy nem a szüleitől félnek, vagy tőled.*

- Az okoz szorongást, hogy a másiknak sikerült, neki meg most nem. Valahogy így érzem. Persze másféle szorongásai, félelmei vannak, ami abból ered, hogy sok krimet, felnőtteknek való videót néznek. Ezzel nem is tudok mit kezdeni.

- *Ezek az élmények milyen módon jelennek meg az iskolában?*

- Elmondják beszélgetőkörön. De jó, hogy láttam ezt vagy azt a filmet. Éjjel. Hozzá kell tennem, hogy a szülő sem tudta, mert elaludt. Ő fáradt volt, a gyerek nem. Később én megnéztem egy ilyen filmet, de úgy éreztem, kiugrik a szívem a félelemtől. Nekem, a felnőttek! Ez egy nyolcéves gyerekben mit vált ki? Erősza-kos, agresszív világ van körülöttük, és közöttük is megjelenik az agresszivitás teljes skálája. Ebből konfliktusok vannak. Sokszor adom vissza a labdát. Beszéljé-tek meg. Menjetez hátra a dühöngőbe, és mindenki mondja el a másiknak, mi a baja, beszéljétek meg. Egyszer hátraküldtem az egyik csapatot, mi pedig beszélget-tünk a szőnyegen a többiekkel. Iszonyú káricsolás hangzott a sarokból, de megol-dották. Tíz perc múlva egy sírt, egy dühöngött, egy megkönnyebbült, de megbeszél-ték a dolgot. Nem kérdeztem semmit, pedig érdekelt volna, hogyan oldották meg.

- *Mi van, ha nem sikerül megoldást találniuk? Hozzád fordulhatnak, vagy amikor egy idő után látod, hogy nem sikerül, akkor te...*

- Nem avatkozom bele, elsősre nem szoktam. Azt mondom, gondolkodjatok rajta, próbáljátok megbeszélni. Csak többszöri próbálkozásuk után adok esetleg tanácsokat. Azt szeretném, hogy érezzék, a problémáik, konfliktusai nagyobb részét segítség nélkül meg tudják oldani. De azt is el kell mondanom, hogy bár négy évig dolgozunk ezen, mégis eltolódik a hangsúly az intellektuális teljesítmény felé, mire ötödikbe érnek. Elkezdünk egy folyamatot és nincs folytatása, megsza-kad, nincs aki csinálja. Utána hagyományos formában tanulnak tovább.

- *Minden szülő álma, hogy ilyen légkörben növekedjen a gyereke, hogy olyan iskolába járjon, ahol megőrizheti a kíváncsiságát, ahol örömmel ül le tanulni... Jó tanítónak tartod magad?*

- Én jó tanítónak tartom magam. Biztos vagyok abban, hogy jó, amit csinálok. Ha nem lennék biztos, nem csinálnám. A visszajelzések engem igazolnak.

- *Annak tanúja voltam, amikor egy nagylány megállt az ajtóban a pedagógus-napra hozott rózsáival és nagyon meghatódta.*

- Hat év telt el azóta, hogy tanítottam. Ezek a visszajelzések megerősítenek, de itt nem szabad megállni. Lehet még ennél jobban. Én akkor vagyok jó tanító, ha az ötleteimet – nagyon sok van – képesek vagyok megvalósítani.

- *Az iskolában mit jelent az, hogy te mentálhigiénikus vagy? Számon tartott-e az a speciális tudás, aminek te a birtokában vagy, illetve az a munka, ahogyan a gyerekekkel dolgozol?*

- Az iskolában nem támogatták sem anyagilag, sem semmilyen formában, hogy erre a képzésre jelentkeztem. Minden költséget magam fedeztem. Annyi engedményt kaptam, hogy az előadások idején helyettesíthetett egy kollégánóm, akinek aztán később ezt visszaadtam. Nem hányom ezt sem a vezetés, sem a kollégák szemére, mert ez annyira új dolog, hogy nem is tudták, mi ez. Nem is tartják számon.

- *Ezzel azt mondod, hogy erre nincs szükség az iskolában?*
- Talán az iskolának szüksége lenne rá, de a közeg nem igényli.
- *Nem tudod elképzelni, hogy az iskolavezetés azt mondja, milyen jó, hogy a mi iskolánkban van egy ilyen szakember, mert még a kollégák is igénybe vehetnék a segítségedet?*
- A kollégák nem... Elutasítanának, azt hiszem. Illetve általánosan nem mondhatom, hogy mindenki elutasítja, mert vannak fiatal kollégák, akiket érdekelt az, amit csinálunk, de talán félnek.
- *Ki nézné rossz szemmel, ha bemennének hozzád?*
- A másik kolléga, azt hiszem.
- *A tantestületben a ti munkátok megítélése olyan, ahova nem presztízsemelő bekapcsolódni?*
- Nagyon finoman fogalmazol. Nem akarok én ebbe belemenni. Nagyon széles a skálája annak, milyen jelzőkkel és minősítésekkel illetik a munkánkat.
- *Úgy talárod, hogy a kollégák nem értik, miért viszel be olyan módszereket az iskolába, amik szerintük nem odavalók? De ha megnéznék, kiderülhetne, hogy szerintük is jó.*
- Amit még eddig nem lehetett látni sehol, az nem lehet jó.
- *Van egy rutinút, és többletenergiát már nem akarnak a tanításra fordítani.*
- Valahol ez érthető is.
- *Neked több energiád van, mint egy átlag pedagógusnak?*
- Igen. Van szabad kapacitásom. Felnőttem, nagyok a gyerekeim. Lehet, hogy tíz évvel ezelőtt nagyon érdekelt volna, de nem lett volna energiám foglalkozni ezzel. Aztán támogatást élvezek otthonról, így azzal foglalkozhatom, amihez kedvem van.
- *Ez azt jelenti, hogy a férjed és a lányaid elfogadják, hogy hétvégén kirándulni mész, vagy este is azzal foglalkozol, amit mondjuk másnap használnál akarsz? Nem mondják azt, hogy anyu már megint ezeket a hülyeségeket csinálod.*
- Nem, nem. Érdeklí őket, kérdeznak róla. Kipróbálunk egy-egy gyakorlatot az ő kérésükre.
- A pedagógusoknak szükségük van a korszerű képzésre, továbbképzésre azért, hogy azokat a személyiségkopásokat, amelyek a pályán óhatatlanul adódnak, egy kicsit késleltessék, lassítsák vagy, ha lehet, megelőzzék. Először saját maguknak kell a felszabadítás. Azután a felismerés után, hogy a dolgok nem mindig úgy vannak, mint ahogy azt a főiskolán tanultuk, egyszerűen csak mindenki elindul valamilyen irányba, ahogy én elindultam a humanisztikus iskola irányába.
- *Ti külön épületben dolgoztok, talán ez nehezíti azt, hogy természetesebben, a saját tapasztalatokon alapulva terjedjen ez a más szemléletű munka.*
- Ez az elszigeteltség nekünk jó, kényelmes, jó a társaság, évek óta stabilan jó a hangulat. A szellemi elszigetelődés viszont rossz, szeretném oldani, de nem sikerül.

– Ezek szerint te reménytelennek látod, hogy lassan beszivárogtasd a tantestületbe ezt a szemléletet, hogy ötödikben legyen folytatás?

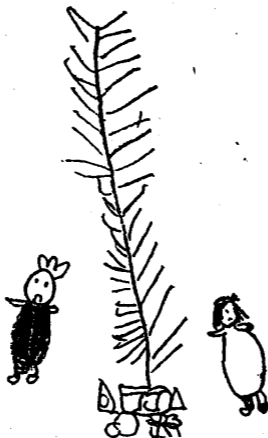
– Igen, reménytelennek látom. Lehet, hogy az én személyiségemben van a hiba. Azt nem hiszem, hogy erőszakosan csinálom, szeretném azt hinni, hogy nem – de talán más úgy érzi. Nem tudom.

– Most elengeded ezt a második osztályt, és szeptembertől jön az új első csoport. Van-e valami, amiről azt gondolod, hogy másként szeretnéd csinálni?

– Nagyjából ugyanazt fogom csinálni. A szülőkkel a kapcsolatom úgy érzem, már jó, de azt szeretném, hogy továbbra is jó legyen. Nagyon izgalmasak ezek az emberek, akikkel már találkoztam. Szeretném jobban tolerálni a szülői megnyilatkozásokat. Aztán jó lenne, ha a pályázataink nyernének, mert több eszközt, játékokat, bábokat lehetne venni, és akkor még színvonalasabb, még színesebb lenne a munkánk.

– Jól jönne-e ehhez az én kívánságom, hogy sok-sok energiád legyen?

– Bizony nagyon jól jönne.

Első osztályos tanuló rajza, Rakaca